

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Jana Pešková

Konvergence České republiky k Evropské unii

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Jana Pešková**

Vedoucí práce: **PhDr. Irah Kučerová, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

PEŠKOVÁ, Jana. *Konvergence České republiky k Evropské unii*. Praha, 2014. 40 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí diplomové práce PhDr. Irah Kučerová, Ph.D.

Abstrakt

Tato práce se zabývá analýzou konvergence České republiky k prvním patnácti členům Evropské unie. Cílem je zhodnotit, jaké pomoci se České republice z Evropské unie dostává a zda, případně jak výrazně konverguje Česká republika svou vyspělostí k zemím EU 15. První část práce popisuje prostředky, které Evropská unie členům poskytuje, a fondy, přes které tato pomoc putuje. Druhá část práce se zaměřuje na čerpání této pomoci Českou republikou, konkrétně je zhodnocena výše prostředků, která je pro Českou republiku přidělena, a schopnost České republiky jí čerpat. Třetí část, jádro této práce, se zaměřuje na analýzu několika základních ukazatelů vyspělosti. Analyzovány jsou základní indikátory konvergence nominální, konvergence reálné a dále vývoj indexu lidského rozvoje. Na základě komparace těchto ukazatelů na případu České republiky a zemí EU 15 je zhodnocena míra jejich sblížení, a tedy konvergence obou celků.

Abstract

This thesis deals with an analysis of the convergence of the Czech Republic to the first fifteen member states of the European Union. The aim of this thesis is to evaluate different types of resources that are available for the Czech Republic from the European Union and if and to what extent the development levels of the Czech Republic and the EU 15 countries come closer. The first part of this thesis describes resources provided by the European Union to its member states and funds used to their allocation. The second part focuses on drawing of these resources by the Czech Republic. Specifically, the amount of resources allocated to the Czech Republic is described and the ability of the Czech Republic to use them is analyzed. The third part, core of this work, concentrates on an analysis of several fundamental development indicators. Main indicators of both nominal and real convergence are evaluated, as well as the Human

Development Index. These indicators are applied on both the Czech Republic and the EU 15 countries, they are compared and the level of the convergence between the two units is evaluated.

Klíčová slova

Evropská unie, fondy EU, čerpání prostředků, nominální konvergence, reálná konvergence

Keywords

European Union, EU funds, drawing of financial resources, nominal convergence, real convergence

Rozsah práce: 77 089 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 10. 5. 2014

Jana Pešková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí této práce PhDr. Irah Kučerové, Ph.D. za cenné připomínky, podněty a odborné vedení této bakalářské práce.

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

Vymezení tématu

Přibližně v době dokončení této práce uplyne deset let od 1. května 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské Unie. Toto jubileum s sebou přináší úvahy a bilancování o kladech a záporech tohoto vstupu. Česká republika sice nemalé prostředky do EU investuje, na druhou stranu získává od EU velkou podporu určenou k rozvoji a konvergenci méně vyspělých regionů k členským státům, které vstoupily do EU dříve než Česká republika. Otázkou je, jestli tato podpora ke konvergenci ČR k EU opravdu přispívá, a jestli vůbec ČR tyto prostředky dokáže čerpat.

Cíl práce

Cílem práce je analyzovat formy podpory EU členským zemím určeným k jejich vzájemné konvergenci, jejich čerpání ze strany ČR a posouzení konvergence ČR k zemím EU.

Výzkumná otázka a hypotéza

Výzkumnou otázkou je, jestli podpora, kterou ČR čerpá od EU, vede ke konvergenci České republiky k Evropské unii. Související otázkou je, jestli se sama ČR nelimituje v konvergenci tím, že nedokáže efektivně čerpat zdroje, které EU nabízí. Hypotézou práce je, že vliv podpory je velmi výrazný a ke konvergenci dochází, výsledek je ovšem limitován faktem, že ČR na celý rozsah podpory není schopna dosáhnout.

Metodologie

Vzhledem k obsahu tématu při výběru metody zpracování mé práce připadají v úvahu spíše metody kvantitativní. Práce bude realizována jako komparace. Ke komparaci budou použity údaje o HDP na hlavu v ČR mezi roky 2000 a 2013, tedy v době před i po vstupu ČR do EU. Stejně tak budou využity i údaje o HDI. Budou použity statistiky o průměrném HDP zemí EU za stejné roky a srovnáno, do jaké míry se HDP na hlavu ČR k HDP průměru zemí EU přibližuje. Stejně bude postupováno i v případě HDI. Co se týče efektivity čerpání prostředků, účelům této práce poslouží statistiky míry využívání dostupných zdrojů Českou republikou.

Předpokládaná struktura práce

V první části práce budou popsány různé formy prostředků, které EU poskytuje svým členským zemím k podpoře rozvoje a konvergence. Jedná se např. o prostředky ze strukturálních fondů nebo úvěry od Evropské investiční banky.

Ve druhé části práce bude popsáno, jaké formy prostředků Česká republika čerpá a v jakém rozsahu. Zároveň bude zhodnoceno, které formy pomoci jsou čerpány nejvíce a které prostředky a jaký podíl zaujímají na celkové pomoci, kterou ČR od EU čerpá. Bude specifikováno, kolik z přidělených kvót podpory je ČR schopna čerpat, případně kolik je nucena vrátit z důvodu chyb v čerpání.

Ve třetí části práce budou využity statistiky ke zhodnocení reálné konvergence ČR k zemím EU, a to z hlediska výše HDP na hlavu a podle HDI. Jako srovnávací období bude využito období mezi roky 2000 a 2010.

V poslední části bude zhodnoceno, jaký je vývoj čerpání podpory a míra konvergence České republiky k průměru zemí EU, a jestli je Česká republika v této konvergenci limitována svou schopností na tyto formy podpory dosáhnout.

Předpokládaná osnova

- 1) Formy podpory EU novým členským zemím
- 2) Prostředky, rozsah a schopnost čerpání podpory EU Českou republikou
- 3) Konvergence ČR k průměru zemí EU dle HDP na hlavu a HDI
- 4) Závěry

Předpokládaný seznam literatury

- 1) BERANOVÁ, P., Strukturální fondy, Praha: Institut integrace České republiky do světové a evropské ekonomiky, 2003.
- 2) CHVOJKOVÁ, A., KVĚTOŇ, V. ML, Finanční prostředky fondů EU v období 2007-2013, IREAS, Institut pro strukturální politiku, o.p.s. Praha, 2007.
- 3) SKOKAN, Karel. Evropská regionální politika: v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2003. 113 s. ISBN 80-7329-023-5.
- 4) WOKOUN, R., Strukturální fondy a obce I., 1. vydání, Praha: ASPI, 2006.

- 5) WOKOUN, R., LUKÁŠ, Z., KOUŘILOVÁ, J., Výkladový slovník regionální a strukturální politiky Evropské unie, Praha: IFEC, 2002, s. 77.

Elektronické zdroje:

- 6) Český statistický úřad, www.czso.cz
- 7) Evropská unie, www.euroskop.cz, www.europa.eu, epp.eurostat.ec.europa.eu
- 8) Ministerstvo financí, www.mfcr.cz

Obsah

Úvod.....	- 2 -
1. Politiky a fondy EU	- 4 -
1.1 Regionální politika EU.....	- 5 -
1.2 Období 2004 – 2006.....	- 6 -
1.3 Období 2007 – 2013.....	- 7 -
1.4 Období 2014 – 2020.....	- 8 -
1.5 Evropský fond pro regionální rozvoj	- 9 -
1.6 Evropský sociální fond.....	- 10 -
1.7 Fond soudržnosti	- 11 -
1.8 Další fondy	- 12 -
2. Česká republika a prostředky z fondů EU.....	- 13 -
2.1 Alokace prostředků	- 13 -
2.2 Čerpání alokovaných prostředků.....	- 16 -
3. Vývoj konvergenčních ukazatelů	- 22 -
3.1 Reálná konvergence	- 24 -
3.2 Nominální konvergence	- 26 -
3.3 Vývoj indexu lidského rozvoje	- 29 -
Závěr	- 32 -
Summary.....	- 34 -
Použité zdroje	- 35 -
Seznam tabulek.....	- 40 -

Úvod

Rok 2014 je významným bilančním rokem v novodobé historii České republiky. V tomto roce totiž uplyne deset let od 1. května 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie. Toto jubileum s sebou přináší úvahy o kladech a záporech tohoto vstupu. Česká republika sice nemalé prostředky do EU investuje, na druhou stranu ale získává od EU významnou podporu určenou k rozvoji a konvergenci méně vyspělých regionů k těm vyspělejší. Otázkou je, jestli je podpora účinná a Česká republika a její regiony se opravdu přibližují úrovni vyspělosti starších členů Evropské unie.

Cílem práce je analyzovat formy podpory, které Evropská unie poskytuje svým členským zemím, jejich čerpání ze strany ČR a posouzení konvergence České republiky k zemím EU. To znamená popsat prostředky přidělené České republice, schopnost České republiky tyto prostředky čerpat a využít a zhodnotit sblížování úrovní vyspělosti ČR a EU. Výzkumnou otázkou je, jestli za tu dobu, co čerpá prostředky z Evropské unie, konverguje Česká republika svou vyspělostí k úrovni starších členů Evropské unie. Hypotézou práce je, že konvergence mezi Českou republikou a vyspělými zeměmi EU je výrazná, přestože Česká republika není schopna dosáhnout na celý rozsah podpory, který je jí v rámci pomoci méně vyspělým regionům k dispozici.

Vzhledem k obsahu tématu při výběru metody zpracování této práce připadají v úvahu spíše metody kvantitativní. Efektivita čerpání prostředků z EU bude analyzována dle statistik míry využívání dostupných zdrojů Českou republikou. V práci bude využito srovnání údajů o hrubém domácím produktu na hlavu v ČR a v zemích EU 15 v době před i po vstupu ČR do EU. Použity budou statistiky o průměrném HDP v absolutní hodnotě a jeho růstu v zemích EU a v České republice za stejné roky a bude srovnáno, do jaké míry se výsledky těchto indikátorů sblížují. Mezi další sledované údaje budou patřit indikátory nominální konvergence, tedy vývoj kurzu a cenových hladin. Stejně bude postupováno i v případě indexu lidského rozvoje, jehož výsledky budou u obou celků porovnány.

Práce bude strukturována do tří hlavních částí. V první části práce budou popsány různé formy prostředků, které EU poskytuje svým členským zemím k podpoře rozvoje regionů, a kanály, přes které prostředky k jednotlivým zemím putují. Primárně budou

analyzována dvě programová období relevantní pro Českou republiku, a to období 2004 až 2006 a 2007 až 2013.

Ve druhé části práce bude popsáno, jaké prostředky jsou pro Českou republiku k dispozici a v jakém rozsahu. Zároveň bude zhodnoceno, z jakých fondů plyne pro Českou republiku prostředků nejvíce. Práce se zaměří i na to, jakou výši z přidělené podpory je ČR schopna čerpat.

Ve třetí části práce budou využity statistiky ke zhodnocení reálné a nominální konvergence ČR k zemím EU, a to z hlediska HDP, cenové hladiny a indexu lidského rozvoje. Z důvodu porovnání dat za delší časovou řadu bude jako srovnávací období využito období před i po vstupu České republiky do EU. V této části práce bude zhodnoceno, jestli dochází ke sblížení výsledků jednotlivých indikátorů a lze tedy hovořit o konvergenci České republiky k Evropské unii.

Nejdůležitější informace o prostředcích poskytovaných Evropskou Unií nabízejí stránky Evropské komise. Výsledky čerpání prostředků Českou republikou shromažďuje Ministerstvo financí České republiky a budou z tohoto zdroje i využity. Pro objasnění teorie konvergence je základní literaturou článek Roberta Barra a Xaviera Sala-I-Martina pod názvem „Convergence“. Statistiky o vývoji HDP budou pro účely této práce vytvořeny pomocí dat z databáze Světové banky. Vývoj cenové hladiny bude popsán na základě dat poskytovaných Eurostatem. Žebříček indexu lidského rozvoje a jeho dílčí výsledky zpracovává OSN a z tohoto zdroje budou informace využity.

Analýzou, zda je využití prostředků, kterých se České republice od Evropské unie dostává, efektivní a vede k rozvoji úrovně vyspělosti České republiky, vzniká důležitý poznatek o uplynulých deseti letech členství České republiky v Evropské unii.

1. Politiky a fondy EU

Po druhé světové válce stály evropské země nejen výzvě zabránění dalším ozbrojeným konfliktům, ale i zajištění surovinové soběstačnosti a vytvoření protiváhy Rady vzájemné hospodářské pomoci. Východiskem se stala integrace některých zemí tzv. západního bloku. Evropská integrace formálně odstartovala vznikem Evropského společenství uhlí a oceli dne 18. 4. 1951 podpisem Pařížské smlouvy zástupci Francie, Západního Německa, Belgie, Itálie, Lucemburska a Nizozemí.¹

Tento krok byl klíčovým pro následné rozšíření evropské integrace i do dalších zemí. Byla podepsána Římská smlouva – o založení Evropského hospodářského společenství – a Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii. Spolu s nimi tvoří následující slučovací smlouva, Jednotný evropský akt, smlouvy Maastrichtská, Amsterodamská, smlouva z Nice a Lisabonská primární legislativu Evropského společenství a udávají zatím konečnou podobu evropské integrace, která dnes zahrnuje 28 členských a 5 kandidátských zemí.

Během procesu integrace docházelo a dochází k přenosu pravomocí za provádění určitých politik z jednotlivých členských států na instituce Evropské unie. Podle míry přenesení rozhodování na nadnárodní úroveň rozdělujeme tzv. Smlouva o fungování Evropské unie politiky EU na tři stupně – výlučné, sdílené a podporující/koordinující/doplňující.

V rámci *výlučných* politik svěřují členské státy pravomoci k vytváření a přijímání právně závazných aktů na Evropskou unii. Výlučné pravomoci má unie v oblasti celní unie, stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu, měnové politiky států eurozóny, zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky a v oblasti společné obchodní politiky. Ve výlučné pravomoci unie je též uzavírání mezinárodních smluv, pokud je jejich uzavření stanoveno aktem EU, jsou nezbytné pro vykonávání vnitřních pravomocí EU nebo pokud jejich uzavření může ovlivňovat nebo měnit působnost pravidel unie.²

¹ Evropa v míru – počátky spolupráce. *EUROPA* [online]. 2012 [cit. 2013-09-13]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/eu-history/1945-1959/index_cs.htm

² Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. In: <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>. Článek 3, 2008.

Na *sdílených* politikách se členské státy s institucemi EU částečně účastní. Unie sdílí s členskými státy ty pravomoci, které se netýkají politik výlučných ani politik doplňkových. Sdílené pravomoci jsou uplatňovány v oblastech vnitřního trhu, sociální politiky, hospodářské, sociální a územní soudržnosti, zemědělství a rybolovu, životního prostředí, ochrany spotřebitele, dopravy, transevropské sítě, energetiky, prostoru svobody, práva a oblasti bezpečnosti veřejného zdraví.³

V rámci *doplňujících* politik (nebo také podporujících či koordinujících) se unie připojuje k samostatné aktivitě členských států. Týkají se oblastí ochrany a zlepšování lidského zdraví, průmyslu, kultury, cestovního ruchu, všeobecného vzdělávání a sportu, civilní ochrany a správní spolupráce.⁴

1.1 Regionální politika EU

Regionální politika je dnes jednou ze základních politik unie. Její potřeba vyplynula z rozdílného vývoje a úrovně vyspělosti členských zemí a z rozšiřování EU. Prostřednictvím regionální politiky se unie snaží zmírňovat rozdíly mezi regiony a nerovnosti v blahobytu občanů různých členských států EU, podporovat udržitelný ekonomický rozvoj, restrukturalizovat určité průmyslové a zemědělské oblasti, smazávat nerovnost mezi pohlavími a etnickými skupinami, udržovat a zlepšovat životní prostředí a celkově tak posílit hospodářskou, sociální a územní soudržnost unie.⁵

Prvním mezníkem ve vývoji regionální politiky byla už Římská smlouva, v níž se zakládající země EHS zavázaly ke snaze „*posílit jednotu hospodářství svých zemí a zajistit jejich harmonický rozvoj zmenšováním rozdílů mezi jednotlivými regiony a odstraněním zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů*“.⁶ V té době byl stále ještě aktuální i názor, že integrace sama o sobě bude prostředkem vyrovnávání rozdílů mezi zeměmi.

Následně byly ustaveny dva sektorové fondy – Evropský sociální fond a Evropský zemědělský orientační a záruční fond. V roce 1975 dvojici doplnil Evropský fond

³ Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. In: <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>. Článek 4, 2008.

⁴ Tamtéž, článek 6.

⁵ *Průvodce fondy Evropské unie*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, str. 12.

⁶ Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství: Revidovaný překlad právního předpisu Evropských společenství. In: http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva_o_es.pdf. 1957, str. I/CS 7.

pro regionální rozvoj určený k přerozdělení prostředků EU mezi nejchudší regiony. Maastrichtská smlouva z roku 1992 následně definovala soudržnost jako jeden z hlavních cílů EU a za tím účelem zřídila Fond soudržnosti na podporu projektů v oblastech s nejnižší ekonomickou výkonností.⁷

Mezi současné nástroje regionální politiky EU se řadí nejen fondy (včetně fondů předvstupní pomoci, např. Phare, SAPARD a ISPA), ale i tzv. iniciativy Společenství a inovační akce. Finanční nástroje nabízí Evropská investiční banka.

1.2 Období 2004 – 2006⁸

Česká republika se podílela na části programovacího období 2000 – 2006, a to od svého vstupu v roce 2004. Evropskou komisí byly v tomto období vytyčeny tři cíle.

Prvním cílem je Podpora rozvoje zaostávajících regionů, která zahrnuje regiony s HDP pod hranicí 75 % průměru EU. Podpora byla zaměřena na udržitelný rozvoj pomocí zejména investic do výroby. Finanční prostředky na tento cíl byly poskytovány Evropským fondem regionálního rozvoje, Evropským sociálním fondem, Evropským zemědělským podpůrným a záručním fondem a Finančním nástrojem pro řízení rybolovu.

Druhý cíl se týká Podpory oblastí potýkajících se s restrukturalizací. Tento cíl se zaměřil na všechny regiony nespádající pod cíl první, ovšem potýkající se s vysokou nezaměstnaností, kriminalitou nebo nedostatečnou úrovní školství či životního prostředí. Prostředky poskytnuly všechny fondy jako v cíli prvním, s výjimkou Evropského podpůrného a záručního fondu.

Posledním cílem byla Podpora politiky zaměstnanosti a vzdělání. Byl naplňován pouze prostředky z Evropského sociálního fondu za účelem podpory zaměstnanosti pomocí vzdělávání.

V tomto období fungovaly 4 iniciativy, jmenovitě INTERREG III věnující se podpoře přeshraniční a meziregionální spolupráce, URBAN II podporující inovace ve městech, LEADER+ zaměřený na rozvoj venkova a EQUAL s cílem bojovat proti diskriminaci.

⁷ *Průvodce fondy Evropské unie*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, str. 3.

⁸ PROGRAMY 2004 - 2006. *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2009 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006>

1.3 Období 2007 – 2013

V programovacím období 2007 – 2013 se na základě Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999 finanční nástroje zaměřily na podporu tří následujících cílů: Konvergence, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a Evropská územní spolupráce.⁹

Program *Konvergence* měl za úkol snížit rozdíly mezi regiony poskytnutím pomoci těm regionům, jejichž HDP na obyvatele nepřesahuje 75 % průměru EU. Postupně se ukončovala podpora regionům, které 75 % průměru převyšovaly z toho důvodu, že po posledních rozšířeních EU se průměrný HDP v EU snížil. Program Konvergence se v období 2007 až 2013 týkal 99 regionů s celkovým počtem 170 milionů obyvatel a náleželo mu celkem 81,5 % částky celkového rozpočtu, přesněji 283 miliardy EUR.¹⁰ Mezi podporované projekty patřilo zlepšení infrastruktury, podpora podniků, úprava vody, zpracování odpadu, zajištění vysokorychlostního internetu nebo vytváření pracovních příležitostí. V České republice se program konvergence týkal 7 regionů z 8, jmenovitě Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava a Moravskoslezsko. Na podporu tohoto programu sloužily tři fondy – Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond i Fond soudržnosti.¹¹

Na všechny regiony, kterých se netýkal program Konvergence, se vztahoval cíl *Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti*, jehož účelem bylo vytváření pracovních míst podporou konkurenceschopnosti a zvýšení přitažlivosti regionů pro investory. Pomocí bohatším regionům se program snažil vytvořit řetězový efekt v celé EU a odstranit případné zbývající oblasti chudoby. Toho se snažil docílit financováním projektů, jako je např. rozvoj ekologické dopravy, podpora výzkumu, vysokého školství a zakládání nových podniků. Program se týkal celkem 172 regionů s odpovídajícím počtem 330 milionů obyvatel a spadalo na něj 16 % celkového

⁹ Týká se to i mého regionu?. *Evropská komise* [online]. 2013-09-02 [cit. 2013-09-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/how/coverage/index_cs.cfm#3

¹⁰ Strukturální fondy. *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2013 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU>

¹¹ Tři cíle. *Evropská komise* [online]. 2012-04-23 [cit. 2013-09-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_cs.cfm#3

rozpočtu, neboli 55 miliard EUR. Program využíval prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj a Evropského sociálního fondu.¹²

Posledním cílem tohoto programovacího období je *Evropská územní spolupráce*. Účelem byla podpora přeshraniční spolupráce zemí a regionů, k níž by bez prostředků poskytovaných EU jinak nedošlo. Týkala se všech regionů EU a zahrnuje tak všech přibližně 500 milionů obyvatel členských zemí a celou Českou republiku. Celková částka vyčleněná na tento cíl činila 8,7 miliard EUR a tvořila tak pouze 2,5 % celého rozpočtu. Prostředky poskytované skrz Evropský fond pro regionální rozvoj měly za cíl sloužit např. k zlepšení dopravních spojení, ke společnému hospodaření s přírodními zdroji a vytváření sítí vysokých škol a výzkumných ústavů.¹³

1.4 Období 2014 – 2020

Období 2014 – 2020 není z důvodu zaměření této práce na stav konvergence České republiky k EU k období do roku 2014 nezbytnou, pro srovnání období ale bude přesto povrchně popsáno.

Důležitou změnou tohoto období je rozdělení regionů do tří skupin. Konkrétně vznikla nová skupina středně rozvinutých regionů, jejichž HDP se pohybuje v rozmezí 75 a 90 procent průměru celku, která doplňuje existující skupiny méně rozvinutých a rozvinutých regionů. Kategorie mají své specifické cíle. Na méně rozvinuté regiony se vztahuje cíl Konvergence, na rozvinuté pak cíl Konkurenceschopnost a zaměstnanost, cíl Územní spolupráce se stále týká všech.¹⁴

V případě České republiky je toto období charakterizováno zeštíhlením struktury operačních programů, kdy hlavní část pomoci plyne v rámci osmi operačních programů. Konkrétně se jedná o program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost řízený Ministerstvem průmyslu a obchodu, OP Výzkum, vývoj a vzdělávání pod záštitou MŠMT, program Doprava (Ministerstvo dopravy), OP Životní prostředí Ministerstva životního prostředí, program Zaměstnanost Ministerstva práce a sociálních věcí,

¹² Týká se to i mého regionu?. *Evropská komise* [online]. 2013-09-02 [cit. 2013-09-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/how/coverage/index_cs.cfm#3

¹³ Tři cíle. *Evropská komise* [online]. 2012-04-23 [cit. 2013-09-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_cs.cfm#3

¹⁴ The cohesion policy: What budget allocation for 2014-2020?. *WelcomeEurope* [online]. 2013 [cit. 2014-04-23]. Dostupné z: <http://www.welcomeurope.com/fact-of-the-day/cohesion-policy-budget-allocation-2014-2020-161+61.html#afficheTexte>

Integrační operační program řízený Ministerstvem pro místní rozvoj, OP Praha a OP Technická pomoc Ministerstva pro místní rozvoj.¹⁵ V cíli Evropské územní spolupráce zůstávají programy stejné jako v předešlém období, z prostředků zemědělské politiky nadále zůstává financován Program rozvoje venkova a OP rybnářství.

1.5 Evropský fond pro regionální rozvoj

Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) byl zřízen roku 1974 jako základní nástroj regionální politiky. V současnosti je nejvýznamnějším ze strukturálních fondů. Jeho cílem je posilovat hospodářskou a sociální soudržnost v rámci Evropské unie vyrovnáváním rozdílů mezi regiony.

Financuje zejména investiční projekty, jedná se např. o přímé podpory na investice do malých a středních podniků, jejichž cílem je vytvořit udržitelná pracovní místa. Dalším významným způsobem financování je podpora infrastruktury, která souvisí s výzkumem, inovacemi, telekomunikacemi, životním prostředím, energetikou a dopravou. Z Evropského fondu pro regionální rozvoj jsou též financována opatření technické pomoci a poskytovány nástroje na podporu regionálního a místního rozvoje a spolupráce měst a regionů skrz fondy rizikového kapitálu nebo např. fondy místního rozvoje.¹⁶

Evropský fond pro regionální rozvoj se významně zaměřuje na regionální specifika členských států. Jedná se o oblasti, které jsou různě geograficky znevýhodněny, protože se rozkládají na obtížně dostupných místech nebo ve velkých nadmořských výškách. Zvláštní podporu využívají vzdálené regiony, kterým je jejich odlehlost kompenzována. EU se tímto postupem snaží řešit případné hospodářské, environmentální a sociální problémy v těchto určitým způsobem znevýhodněných oblastech.

V rámci cíle regionální politiky „Konvergence“ v předešlém období se prostředky z Evropského fondu pro regionální rozvoj týkaly následujících oblastí: výzkum a technologický rozvoj, inovace a podnikání, informační společnost, životní prostředí, prevence rizik, cestovní ruch, kultura, doprava, energetika, vzdělávání a zdraví. Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost zahrnoval tři skupiny priorit financování, a to inovace a znalostní ekonomiku, životní prostředí, prevenci rizik a

¹⁵ Usnesení vlády České republiky ze dne 28. listopadu 2012 č. 867

¹⁶ Přehled Fondů EU: Evropský fond pro regionální rozvoj. *Euroskop* [online]. © 2005-13 [cit. 2013-09-13]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9035/sekce/prehled-fondu-eu/>

přístup k službám obecného hospodářského zájmu v oblasti dopravy a telekomunikací. Pro cíl Evropské územní spolupráce pak EFRR poskytl prostředky na podporu rozvoje přeshraničních hospodářských a sociálních činností, navazování a rozvoj mezinárodní spolupráce a zvyšování účinnosti regionální politiky prostřednictvím vytváření sítí a výměny zkušeností.¹⁷

V současném období se zaměřuje na čtyři hlavní okruhy, a to na inovaci a vývoj, digitální agendu, podporu malých a středních podniků a ekologii.¹⁸ Konkrétní prostředky plynoucí z tohoto fondu do České republiky budou popsány v druhé kapitole.

1.6 Evropský sociální fond

Evropský sociální fond (ESF) je spolu se Zemědělským orientačním a záručním fondem nejstarším z fondů. Zaměřuje se na zvýšení zaměstnanosti a rozšíření pracovních příležitostí v EU.¹⁹

Rozsah pomoci z ESF zahrnuje zvyšování přizpůsobivosti pracovníků a podniků podporou inovativních řešení a vzdělávání, začleňování nezaměstnaných a neaktivních na trhu práce, modernizaci institucí trhu práce, provádění preventivních opatření a individuální podpory při hledání zaměstnání, snižování nerovností mezi pohlavími v přístupu k zaměstnání, zvýšení účasti migrantů na zaměstnání, sociální začlenění znevýhodněných osob, boj proti diskriminaci týkající se zaměstnání, podpora partnerství a sítí vysokých škol, výzkumných institucí a podniků. Čistě v rámci cíle Konvergence jsou prostředky z ESF použitelné na investice do lidského kapitálu formou reforem vzdělávání, posílení výkonnosti veřejné správy a služeb a budování kapacit pro provádění politik a programů v daných oblastech.²⁰

Co se týče České republiky, v období 2007 – 2013 využívala prostředky ESF pomocí tří operačních programů. Jedná se o program Lidské zdroje a zaměstnanost, Vzdělávání

¹⁷ Fondy: Evropský fond pro regionální rozvoj. *Evropská komise* [online]. 2012-08-29 [cit. 2013-09-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/regional/index_cs.cfm#3

¹⁸ European Regional Development Fund. *European Commission* [online]. 2014-02-28 [cit. 2014-04-24]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/regional/index_en.cfm

¹⁹ Evropský sociální fond. *EUROPA* [online]. 2012-04-23 [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/social/index_cs.cfm

²⁰ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 1081/2006. In: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0012:0018:CS:PDF>. Úřední věstník Evropské unie, 2006. Str. L 210/14, 15.

pro konkurenceschopnost a Praha – Adaptabilita. Českým žadatelům tyto programy umožnily získat až 4,4 miliardy EUR.²¹ Skutečné čerpání prostředků ze strany ČR v tomto období bude popsáno v dalších kapitolách.

V současném období se fond zaměřuje na čtyři hlavní témata - propagaci mobility lidských zdrojů, sociálního začlenění a potírání chudoby, investic do vzdělání, dovedností a celoživotního vzdělávání a zlepšení institucionálních kapacit a efektivní veřejné správy.²²

1.7 Fond soudržnosti

Fond soudržnosti byl zřízen roku 1993 Maastrichtskou smlouvou. Mezi strukturální fondy se neřadí. Od strukturálních fondů se liší tím, že neposkytuje prostředky na podporu nejchudších regionů, ale celých států. Prostředky jsou poskytovány státům, které splní dvě podmínky. První je, že hrubý národní důchod státu nepřekračuje 90 % průměru celé EU. Druhou podmínkou je realizace programu Konvergence.²³

Fond byl zřízen k poskytování pomoci vybraným zemím, jejichž hrubý národní důchod (HND) na 1 obyvatele měřený paritou kupní síly je nižší než 90 % průměru EU. Po roce 2000, což je období zkoumané v této práci, se pomoc vztahovala na řadu zemí. V programovém období 2000 až 2006 podmínku splňovalo Portugalsko, Řecko, Španělsko a po určitou dobu i Irsko a nové členské země. Irsko se v roce 2004 stalo nezpůsobilým k čerpání, jelikož stanovenou hranici přesáhlo. Od roku 2004 se naopak způsobilými staly všechny země, které tento rok k EU přistoupily, konkrétně tedy Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko. V programovém období 2007 – 2013 působil Fond soudržnosti v 10 zemích přistoupivších v roce 2004, dále v Bulharsku a Rumunsku, ze starších členů pak v Portugalsku a v Řecku a přechodně i ve Španělsku. V období 2014–2020 se Fond soudržnosti vztahuje i na Chorvatsko, Španělsko už naopak zařazeno není.²⁴

²¹ Operační programy 2007 - 2013. *Evropský sociální fond v ČR* [online]. 2012 [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/07-13>

²² European Social Fund. *European Commission* [online]. 2014-02-21 [cit. 2014-04-24]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/social/index_en.cfm

²³ Fond soudržnosti. *Evropská komise* [online]. 2012-04-23 [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/cohesion/index_cs.cfm

²⁴ Tamtéž.

Fond soudržnosti poskytuje prostředky doplňkové ke strukturálním fondům týkající se dvou základních oblastí. Mezi financované činnosti patří zaprvé projekty z oblasti transevropské dopravní sítě (ať už v rámci silniční, železniční, vodní nebo letecké dopravy) a zadruhé z oblasti životního prostředí (využívání energie z obnovitelných zdrojů, podpora veřejné dopravy aj.). Navazující snahou EU v souvislosti s tímto fondem je zajištění rozpočtové stability členských zemí. Toho lze dosáhnout např. tím, že může být rozhodnutím Rady finanční pomoc z Fondu soudržnosti pozastavena v případě, že členský stát vykazuje výrazný schodek veřejných financí a situaci se adekvátně nesnaží napravit.²⁵

1.8 Další fondy

Doplňující formu pomoci členským státům EU představuje *Fond solidarity*. Byl zřízen v reakci na rozsáhlé povodně ve střední Evropě, k nimž došlo v roce 2002. Prostředky z tohoto fondu lze čerpat v případě zásahu přírodních katastrof, jako jsou požáry, zemětřesení nebo např. působení extrémního sucha. Financovány jsou projekty typu obnovení zničené infrastruktury, pokrytí okamžitých potřeb postiženého obyvatelstva a úklid zasažených oblastí. Dlouhodobé projekty se nefinancují, je nutné využít jiných fondů. Prostředky vynaložené z Fondu solidarity jsou oproti jiným fondům spíše zanedbatelné a čítají 3,2 miliardy EUR, z nichž lze ročně čerpat maximálně 1 miliardu EUR.²⁶

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD) vznikl rozdělením Zemědělského orientačního a záručního fondu nařízením Rady z roku 2005. Od roku 2007 financuje EAFRD projekty spadající do společné zemědělské politiky EU týkající se zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví, kvality života na venkově aj. V ČR zprostředkovává pomoc Ministerstvo zemědělství přes Státní zemědělský intervenční fond. Druhým fondem vzniklým rozdělením a tedy nástupnickým fondem EAGGF se v roce 2005 stal *Evropský zemědělský záruční fond*, který financuje především tržní opatření v rámci zemědělské politiky EU.²⁷

²⁵ Fond soudržnosti. *Evropská komise* [online]. 2012-04-23 [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/cohesion/index_cs.cfm

²⁶ Fond solidarity EU. *Evropská komise* [online]. 2013 [cit. 2013-09-30]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/solidarity/index_cs.cfm

²⁷ Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD). *Euroskop* [online]. © 2005-2013 [cit. 2013-09-30]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8633/sekce/fondy-pro-zemedelce-a-rybare/>

2. Česká republika a prostředky z fondů EU

Česká republika měla v době od svého vstupu do této doby možnost čerpat prostředky z fondů v programovacích obdobích 2004 – 2006 a 2007 – 2013. V této kapitole bude popsána alokace prostředků pro ČR v obou obdobích a schopnost ČR přidělené prostředky čerpat.

2.1 Alokace prostředků

Alokací prostředků se rozumí celkový objem finančních prostředků poskytovaných Evropskou unií a přidělených pro jednotlivé země a jejich operační programy na určité programové období. V období po vstupu do EU začala ČR čerpat prostředky ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v rámci vytyčených cílů a iniciativ. Alokace prostředků pro ČR pro celé období 2004 – 2006 činila 2,63 miliard euro v běžných cenách. Dvě třetiny této částky byly alokovány přes strukturální fondy. Nejvíce byl z částky naplňován Cíl 1 týkající se 13 krajů (1,45 miliard euro). Cíle 2 a 3, v rámci kterých byl zastoupen pouze region Praha, měly minimální podíl ve výši přibližně 130 milionů euro. Přes Fond soudržnosti byla alokována částka ve výši téměř jedné miliardy euro. Prostředky přes Iniciativy společenství se vztahovaly pouze na iniciativy Interreg a Equal a výše jejich prostředků dosáhla 100 milionů euro.²⁸

V tomto období bylo v České republice realizováno celkem 7 operačních programů, z toho 5 v celé zemi a 2 výhradně pražské. Nejvyšší alokace ve výši 27 % připadla na Společný regionální operační program. Nejnižší podíl prostředků připadl vzhledem k neinvestičnímu charakteru programu na pražský Rozvoj lidských zdrojů. Podobné částky byly alokovány přes OP Infrastruktura a OP Průmysl a podnikání, v absolutní výši přibližně 9 miliard korun. Pro OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství byly alokovány prostředky ještě o něco nižší, činily přibližně 7 miliard korun. Podíly Jednotných programových dokumentů pro Cíle 2 a 3 byly minimální.²⁹

Při srovnání alokace pro Českou republiku a země EU, v letech 2000 – 2006 činily prostředky ze strukturálních fondů dostupné pro země EU 15 částku 195 miliard euro,

²⁸ PROGRAMY 2004 - 2006. *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2009 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006>

²⁹ Strukturální fondy v ČR 2004–2006: Výsledky a vliv na současné programové období 2007 - 2013. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2009 [cit. 2014-03-06]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/55/16775-buletin.pdf>. Str. 2, 6.

pro nových deset přistupujících zemí v letech 2004 – 2006 čítala částka 15 miliard euro. Finance strukturálních fondů tvořily třetinu rozpočtu EU. Prostředky z Kohezního fondu určené pro celou skupinu EU 15 činily 25,6 miliard euro.³⁰

V následujícím programovacím období, od roku 2007 do roku 2013, činila celková alokována částka v České republice přes 26 miliard euro. Po Polsku, Španělsku a Itálii byla částka ze všech členských zemí EU nejvyšší, což lze vzhledem k velikosti České republiky považovat za mimořádný úspěch. Z nově přistoupivších zemí se Česká republika v přiděleném objemu finančních prostředků umístila na druhém místě. Pokud k částce vyčleněné pro Českou republiku přičteme navíc zdroje z národního rozpočtu, které v programovacím období 2007 až 2013 čítaly přes 4,5 miliardy euro, celkové disponibilní zdroje dosahují částky přes 30 miliard euro.³¹ Jakou sumu z těchto zdrojů je Česká republika schopna skutečně vyčerpat, bude popsáno v příští části kapitoly.

Pro srovnání, rozpočet regionální a kohezní politiky EU na období 2007 až 2013 čítal 347 miliard euro, které tvořily více jak třetinu celkového rozpočtu EU za toto období. Jelikož se členské země na dotacích podílejí, činí celkové množství alokovaných finančních prostředků téměř 700 miliard euro. Z 347 miliard spadá 201 na Evropský fond regionálního rozvoje a zbytek rovnoměrně mezi ESF a Fond kohezní. Dle programových cílů patřil největší díl rozpočtu cíli Konvergence, přesněji ve výši 283 miliard euro. Na cíl Konkurenceschopnost a zaměstnanost připadlo 55 miliard a zbylých 9 miliard sloužilo cíli Evropské územní spolupráce.³²

Za období 2007 až 2013 připadá největší část z částky alokované pro Českou republiku, 29 % neboli téměř 8 miliard euro, do skupiny „doprava“. Zlepšení dostupnosti a napravení nedostatků dopravní infrastruktury je jedním z hlavních cílů národní strategie a má za úkol mj. podporovat projekty transevropské sítě. Shodně po 16 % celkové částky alokované do ČR putuje do skupin „ochrany životního prostředí“ a „výzkumu a vývoje, inovací a podnikání“. Ochrana a zlepšení životního prostředí zahrnuje přímé

³⁰ The European Structural Funds: A solidarity policy. *Evropská komise* [online]. 2007 [cit. 2014-03-06]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/atlas/factsheets/pdf/fact_eu25_en.pdf

³¹ Výsledky jednání o strategiích a programech politiky soudržnosti pro roky 2007–13. *Evropská komise* [online]. © 2013 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/negotiation/country_cz_cs.pdf

³² Available budget 2007-2013. *Evropská komise* [online]. 2014 [cit. 2014-03-06]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/funding/index_en.cfm

investice typu čističek odpadních vod, a dále zmírnění dopadu klimatických změn prostřednictvím podpory obnovitelných zdrojů energie a jejího efektivního využívání. V rámci podpory výzkumu a podnikání připadá přibližně 1 miliarda do oblasti produktů a služeb ICT a do ICT technologií, přes 1,5 miliardy euro do podpory podnikání především malých a středních podniků. Kolem 5 % částky spadá do skupin „zlepšování lidského kapitálu“ s cílem zvýšit počet vysokoškolsky vzdělaných lidí a zvýšit účast na celoživotním vzdělávání. Více než 1 miliardu euro tvoří investice do „sociální infrastruktury“ jako nástroje pro zlepšení přístupu na trh práce pro nejzranitelnější skupiny obyvatel. Podobná částka směřuje i do skupiny „městské a venkovské obnovy“. Kromě skupiny prostředků určených na snížení nákladů spojených se vzdáleností regionu, na kterou nebylo přiřazeno nic, zbylo na každou z ostatních skupiny přibližně 2-3 % částky, tedy v průměru kolem 600 milionů euro.³³

Při srovnání průměrné roční alokace prostředků v obou obdobích, které jsou pro ČR relevantní, lze dojít k zajímavým poznatkům. Rozdělení alokace prostředků dle jednotlivých roků pro Českou republiku lze vidět v následující tabulce, která ukazuje objem přidělených prostředků v rámci strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v milionech euro v běžných cenách za všechny roky od vstupu ČR do EU, tedy od roku 2004 do roku 2013.

Tabulka 1 Roční alokace pro ČR z fondů EU v letech 2004 - 2013 v mil. euro

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Struktur. fondy	381,5	528,9	674	2171,6	2277,5	2383,9	2495,3	2606,7	2717,7	2830,7
Kohezní fond	316,9	266,1	362,3	1096,2	1149,4	1202,8	1258,7	1314,6	1370,3	1427,1

Zdroj: ³⁴, ³⁵, vlastní zpracování

Lze vidět, že prostředky nepřetržitě rostou a každý rok jsou o něco vyšší než rok předchozí. Zlomem je rok 2007, v kterém se přecházelo z období prvního do období druhého, a přidělené prostředky skokově narostly. V programovém období 2007 – 2013 jsou roční alokace prostředků i několikanásobně vyšší než v období předešlém.

³³ Výsledky jednání o strategiích a programech politiky soudržnosti pro roky 2007–13. *Evropská komise* [online]. © 2013 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/negotiation/country_cz_cs.pdf

³⁴ Národní strategický referenční rámec ČR 2007 - 2013. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. 2007 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/c81992d9-a5a7-4382-a859-a7ec13e9d654/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CJ-cervenec>

³⁵ PROGRAMY 2004 - 2006. *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2009 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006>

Průměrná roční alokace v období 2004 – 2006 je méně než čtvrtinová oproti období 2007 – 2013. V absolutních i relativních číslech je tedy objem alokovaných prostředků druhého období pro Českou republiku, který byl, jak už bylo zmíněno výše, čtvrtý nejvyšší z členských zemí Evropské unie, i vzhledem k předcházejícímu období výjimečný.

2.2 Čerpání alokovaných prostředků

Přestože byla alokace prostředků především v druhém období značná, nelze objem těchto prostředků ztotožnit s výší, kterou skutečně Česká republika pro svůj rozvoj a konvergenci k zemím Evropské unie využila. Pro zjištění výše prostředků, které skutečně na projekty v České republice doputovaly, je nejprve nutné zhodnotit úspěšnost čerpání alokovaných financí.

Úspěšnost čerpání alokovaných prostředků lze zhodnotit dle tzv. certifikace výdajů. Certifikaci provádí Platební a certifikační orgány. V ČR se jedná o Národní fond Ministerstva financí ČR. U certifikovaných výdajů musí být potvrzena správnost údajů a jejich vynaložení v souladu s předpisy EU a ČR. Následně jsou zaslány s žádostí o proplacení Evropské komisi, která finanční prostředky z příspěvků EU nejpozději do dvou měsíců proplatí Platebnímu a certifikačnímu orgánu. Certifikované finanční prostředky se poté považují za vyčerpané z fondů EU.³⁶

V období 2004 – 2006 lze čerpání zhodnotit jako úspěšné. Certifikovány byly víceméně všechny alokované prostředky. Co se týče jednotlivých fondů, v absolutní částce bylo nejvíce prostředků certifikováno v rámci ERDF. V relativní hodnotě ovšem certifikace dosáhla nejvyšší míry u Evropského sociálního fondu. Jak lze vidět v tabulce níže, nejméně bylo vyčerpano v rámci Finančního nástroje pro podporu rybolovu (FIFG), 91,5 %, v absolutní hodnotě se ovšem vzhledem ke specifickému využití tohoto nástroje ve srovnání s ostatními fondy jedná o nízkou částku. V rámci Fondu soudržnosti se podařilo celý závazek na programovací období 2004 až 2006 alokovat k projektům.³⁷

³⁶ Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007 - 2013. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/1a7af95d-525c-4b88-94a1-bdcf6a3b02d7/MMZ_2013_12.pdf. Str. 8.

³⁷ Informace o Fondu soudržnosti (FS) za programovací období 2004-2006. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. 2009 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-FS-za-programovaci-obdobi-2004-2006_aec1b549-f717-41bf-a0aa-46dac300f626. Str. 2.

Tabulka 2 Certifikace v ČR v mil. euro a jako % alokace v období 2004 - 2006

	Alokace	Certifikováno	% z alokace
ERDF	1040,6	1004,1	96,5%
ESF	457,0	470,9	103,0%
EAGGF	169,8	166,8	98,2%
FIFG	4,1	3,8	91,5%
Cíl 1	1454,3	1420,4	97,7%
Cíl 2 a 3	130,0	130,8	100,6%
Iniciativy	87,1	94,1	108,0%

Zdroj: ³⁸, vlastní zpracování

V případě plnění jednotlivých cílů bylo v rámci nejvyšší částkou zastoupeného cíle, tedy Cíle 1, certifikováno 97,7% prostředků. Cíle 2 a 3 přesáhly certifikací hranici 100 %. V rámci programů a fondů lze využít až 10% flexibilitu mezi prioritami, což znamená, že Evropská komise může proplatit až 10 % nad alokované prostředky určité priority, pokud celkově není proplaceno více, než je alokace stanovená na program či fond.³⁹

Prostředky období 2004 – 2006 vedly k vytvoření 21 683 pracovních míst, k rekonstrukci 30 čističek odpadních vod, napojení nových 59 544 domácností ke kanalizacím a čističkám odpadních vod, postavení nebo opravě 447 km silnic a 45 km železnic a podpoře 274 malých a středních podniků v oblasti cestovního ruchu.⁴⁰

Následující programovací období zatím nebylo pro ČR z pohledu certifikace tak úspěšné jako to první. Druhé období ovšem z hlediska možnosti plynutí prostředků ještě není uzavřené a konečná míra certifikace se pravděpodobně ještě změní.

³⁸ Průběh čerpání strukturálních fondů 2004 - 2006: stav k 31. březnu 2010. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. 2010 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/cfd2ad5f-9b47-4676-b3a1-8deffee9534f/Prubeh-cerpani-SF-k-31-3-2010_cfd2ad5f-9b47-4676-b3a1-8deffee9534f.pdf

³⁹ Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007 - 2013. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/1a7af95d-525c-4b88-94a1-bdcf6a3b02d7/MMZ_2013_12.pdf. Str. 29.

⁴⁰ Čerpání z fondů EU v období 2004 - 2006 je téměř stoprocentní. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. 2009 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2009/Ministr-Vondruska-Cerpani-z-fondu-EU-v-obdobi-200>

Od začátku programovacího období 2007 – 2013 bylo k 3. lednu 2014 podáno přes sto tisíc žádostí o podporu, jejichž celková hodnota přesahovala alokovanou částku (z fondů i národních veřejných zdrojů) o 81,3 %. Součet vydaných rozhodnutí o poskytnutí dotace dosáhl přes 90 % alokované částky, proplaceno bylo 63,7 % a certifikováno Evropské komisi bylo 47,7 % celkové alokace.⁴¹

Následující tabulka ukazuje alokaci prostředků dle jednotlivých fondů a cílů v období 2007 – 2013 v milionech euro a korun a jejich certifikaci v milionech korun a jako procentní podíl na alokaci v České republice. Pro výpočet celkové alokace v CZK byla využita data nezaúčtovaných prostředků v informačním systému Viola v eurech vynásobených aktuálním měsíčním kurzem. Lze vidět, že certifikace zatím nedosahuje ani poloviny alokované částky pro fondy ERDF, ESF a Fond soudržnosti.

Tabulka 3 Certifikace v mil. CZK a jako % alokace v období 2007 – 2013

	Alokace v EUR	Alokace v CZK	Certifikováno v CZK	% z alokace v CZK
ERDF	14098,1	415255,5	203371,6	49,0%
ESF	3774,5	117049,1	57829,2	49,4%
FS	8819	275776	124259,4	45,1%

Zdroj:⁴², vlastní zpracování

Dle jednotlivých programů bylo k 3. 1. 2014 certifikováno 96,6 miliard Kč v operačním programu Doprava (52,7 % alokace celého období), 64 miliard v programu Životní prostředí (44 % alokace), 29,6 miliard v programu Podnikání a inovace (35,5 % alokace), 21,7 miliard (33,4 %) v programu Výzkum a vývoj pro inovace, v programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost 25,3 miliard neboli 46 %, 30,7 miliard (52,3 %) v OP Lidské zdroje a nezaměstnanost, 22,8 miliard a tedy 46 % alokace tvořila certifikace Integrovaného operačního programu a 2,5 miliardy čili 45,3 % alokace v OP Technická pomoc.⁴³ I u jednotlivých programů tedy certifikace dosahovala v průměru poloviny alokovaných prostředků.

Z certifikovaných prostředků bylo vytvořeno celkem 18 965 pracovních míst, přičemž cílovou hodnotou je číslo 29 608. Bylo podpořeno téměř 5 000 podniků, kterým se díky zavedené efektivnějších technologií (jako např. strojů na výrobu a různých ICT řešení)

⁴¹ Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007 - 2013. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/1a7af95d-525c-4b88-94a1-bdcf6a3b02d7/MMZ_2013_12.pdf. Str. 12.

⁴² Tamtéž, str. 145.

⁴³ Tamtéž, str. 33 – 79.

podářilo zvýšit řidanou hodnotu o 37 %. V rámci cíle podpory výzkumu a vývoje pro inovace byla vybudována infrastruktura, kterou využívá téměř 6000 studentů a vzniklo díky ní 2 657 pracovních míst. V rámci podpory cestovního ruchu bylo vybudováno či zrekonstruováno 852 km cyklostezek a cyklotras a opraveno 175 památkových objektů. V rámci vzdělávání bylo formou kurzu, stáže, školení nebo konzultace podpořeno 6,8 milionu osob, z toho téměř milion studentů. Bylo postaveno 184 km nových dálnic a rekonstruováno 332 km železničních tratí. Bylo regenerováno 42 tisíc bytů a revitalizováno území o rozloze téměř 3 km² problémových sídlišť.⁴⁴

Pro porovnání úspěšnosti čerpání v rámci jednotlivých krajů lze využít informace o regionálních programech soudržnosti. Regionální operační program (ROP) Severozápad zaměřený na kraj Karlovarský a Ústecký vykázal certifikované výdaje za období 2007 až 2013 k 3. 1. 2014 ve výši 12,5 miliard korun (54,8 % celkové alokace). V rámci programu Moravskoslezsko certifikace dosáhla o něco více, a to 58 % alokace a 13,3 miliardy korun. ROP Jihovýchod zahrnuje kraj Vysočina a Jihomoravský kraj a v jeho rámci bylo alokováno 12,5 miliardy korun a 56,8 % celkové částky. V ROP Střední Morava zaměřeném na Olomoucký a Zlínský kraj bylo certifikováno 58,6 % alokace neboli 12,1 miliard korun. V krajích Libereckém, Královéhradeckém a Pardubickém patřících do ROP Severovýchod bylo dosaženo dokonce 67,1 % alokace a 13,7 miliard. V ROP Jihozápad pro kraj Plzeňský a Jihočeský činily certifikované výdaje 11,3 mld. Kč (tj. 58,1 %). ROP Střední Čechy byl též relativně úspěšný a certifikace dosáhla 10,8 mld. Kč (61,9 % z celkové alokace na OP). V rámci programu Praha-Konkurenceschopnost pak činily 4,1 mld. Kč, což představuje 55,7 % alokace, v rámci Praha-Adaptibilita pak 1,9 mld. Kč, tj. 54,0 %.⁴⁵ Nejúčinněji tedy prostředky čerpal region Severovýchod s dvoutřetinovou certifikací, nejméně region Severozápad.

Jak už bylo zmíněno, nízká certifikace vzhledem k přiděleným prostředkům ještě neznámá, že celá výše alokovaných prostředků nakonec na projekty v České republice nepoplyne. Přestože už je programovací období 2007 – 2013 ukončeno a nahrazeno obdobím 2014 – 2020, prostředky z fondů stále plynou na základě pravidel n+2 a n+3. Pravidlo n+3 platí pro alokaci roků 2008, 2009 a 2010 pravidlo n+2 pro roky

⁴⁴ Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007 - 2013. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/1a7af95d-525c-4b88-94a1-bdcf6a3b02d7/MMZ_2013_12.pdf. Str. 18.

⁴⁵ Tamtéž, str. 82 – 120.

2011 a 2012. Pravidla znamenají, že každý závazek členské země vůči Evropské komisi musí být splněn nejpozději do dvou, respektive tří let od přijetí závazku. Pro alokaci např. roku 2013 tedy platí, že se část rozpočtových závazků, která bude stále otevřená k poslednímu dni roku 2015, zruší, až pokud k ní Evropská komise neobdrží adekvátní žádost o platbu do 31. 3. 2017.⁴⁶

Prostředky, které z alokace daného roku nejsou vyčerpány, podléhají automatickému zrušení závazku a daná alokace je o příslušnou částku snížena. Pokud takový scénář hrozí, je možné využít tzv. předběžné platby (či zálohy), což jsou finanční prostředky poskytnuté Evropskou komisí na počátku programovacího období České republiky pro každý operační program. Pro strukturální fondy se jedná o částku ve výši 9 % celkové alokace období 2007 až 2013 a pro Fond soudržnosti 10,5 % téhož. Dále je pro snížení rizika automatického zrušení závazku možné využít specifický výpočet plnění těchto pravidel při realizaci velkých projektů. Alokační implementovanou přes velké projekty lze snížit o roční rozpočtové závazky projektů, které byly předloženy ke schválení Evropské komisi a současně splňují požadavky dle čl. 40 Obecného nařízení (čl. 94 Obecného nařízení). Tím lze snížit limit čerpání v daném roce.⁴⁷

Ke konci roku 2013 bylo aktuální plnění pravidla n+3 pro alokaci roku 2010 a n+2 pro alokaci roku 2011. Alokační byla počítána jako navýšená o 2/6 alokace roku 2007 z důvodu nařízení Rady o rovnoměrném rozdělení alokace roku 2007 do následujících let. Do konce roku 2013 musela výše žádostí směřovaných Evropské komisi o platbu dosáhnout přibližně 62 až 69 % (dle jednotlivých operačních programů) celkové alokace na programovací období.⁴⁸ Celkem 5 operačních programů se ovšem nepodařilo vyčerpat, jmenovitě Životní prostředí, Vzdělávání pro konkurenceschopnost a Technická pomoc a částečně (v rámci cíle 2) ani Lidské zdroje a zaměstnanost a Integrovaný operační program. Až přibližně do poloviny roku 2014 ale nebude známa konečná výše automatického zrušení závazku, jelikož Komise nejdříve musí rozhodnout

⁴⁶ Stav pravidla N+3/N+2. *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2014 [cit. 2014-03-06]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/3522fe2a-f1de-4e34-abdd-aa215446616e/stav_n3_n2_2013_12.pdf. Str. 3.

⁴⁷ Tamtéž, str. 3.

⁴⁸ Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007 - 2013. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/1a7af95d-525c-4b88-94a1-bdcf6a3b02d7/MMZ_2013_12.pdf

o žádosti Ministerstva pro místní rozvoj o zohlednění zpoždění v projektech z důvodu povodní a finanční krize. Dobrou zprávou je, že k poslednímu dni roku 2013 nebyl ze strany Platebního a certifikačního orgánu pozastaven proces certifikace u žádného operačního programu.⁴⁹

Přestože tedy byly prostředky v prvním programovém období víceméně vyčerpány, ve druhém období se stejný scénář neopakuje. Důvodem může být abnormální výše přidělených prostředků, které subjekty nebyly schopny využít, stále malé povědomí o možnostech čerpání a probíhající ekonomická krize, která zhoršuje investiční prostředí. Výsledná vyčerpaná částka přidělených prostředků druhého období ovšem zatím není definitivní.

⁴⁹ Stav pravidla N+3/N+2. *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2014 [cit. 2014-03-06]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/3522fe2a-f1de-4e34-abdd-aa215446616e/stav_n3_n2_2013_12.pdf. Str. 5.

3. Vývoj konvergenčních ukazatelů

Tato kapitola se zaměří na analýzu konvergence České republiky k zemím EU 15 na základě několika základních ukazatelů a zhodnotí míru sblížení obou celků.

Teorie konvergence je spojena se jménem Jana Tinbergena, který konvergenci rozpoznával ve sblížení kapitalistického a socialistického systému. Na sblížení ekonomických úrovní jednotlivých členských států EU je lépe aplikovatelná tzv. modifikovaná teorie konvergence, dle které integrační proces pomáhá urychlovat vyrovnávání ekonomických úrovní jednotlivých zemí a odstraňuje rozdíly ve výkonnosti celých ekonomik i jednotlivých regionů.⁵⁰

Za jeden ze základních kamenů studia konvergence je považován neoklasický růstový model pro uzavřené ekonomiky postupně zpracovaný Ramseyem, Solowem, Cassem a Koopmansem, dle kterého míra ekonomického růstu „per capita“ bývá nepřímo úměrná počáteční úrovni výstupu nebo příjmu na hlavu. Konkrétněji, pokud mají země srovnatelné preference a technologie, chudší země porostou rychleji než bohaté.⁵¹

Barro a Sala-I-Martin ve své stěžejní práci „Convergence“ z roku 1992 tento model potvrzují i pro ekonomiky otevřené, přičemž konvergence se dle jejich výsledků u chudších zemí projevuje spíše v rychlejším růstu výstupu než příjmu. Otevřenost ekonomik a mobilita práce a technologií tento proces ještě urychlují.⁵²

Vývoj rozdílů ekonomické vyspělosti mezi různými zeměmi lze chápat pomocí ukazatelů sigma a beta. Sigma konvergence vychází z premisy, že všechny státy směřují k té samé ekonomické úrovni nebo ekonomickému výkonu a dochází k ní, pokud se variační koeficient ekonomických úrovní dvou a více zemí v čase snižuje. Teorie beta konvergence zaujímá stanovisko, že je růst negativně závislý na počáteční ekonomické úrovni, a proto chudší země vykazují vyšší růst a postupně tak konvergují k vyspělejšímu.⁵³

⁵⁰ KUČEROVÁ, Irah. *Hospodářské politiky v kontextu vývoje Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1628-5. Str. 83, 84.

⁵¹ BARRO, Robert J. a Xavier SALA-I-MARTIN. Convergence. *Journal of Political Economy* [online]. 1992, roč. 100, č. 2 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2138606>. Str. 224

⁵² Tamtéž, str. 245 a 246.

⁵³ SMRČKOVÁ, Gabriela, Ivan VLČEK a František CVENGROŠ. Reálná konvergence - souvislosti a příčiny: Výzkumná studie. In: *Ministerstvo financí ČR* [online]. 2008 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/assets/en/media/Real-convergence-associations-and-causes.pdf>. Str. 1-2

Konvergenci lze dále rozlišit na podmíněnou a nepodmíněnou. Nepodmíněná, neboli absolutní, vychází z neoklasického modelu. Dle tohoto konceptu země s nižší úrovní reálného HDP na hlavu vykazují vyšší tempa růstu bez ohledu na další charakteristiky daných ekonomik. Ekonomiky, které jsou dále od určitého stálého stavu, se k němu přibližují rychleji. Pokud stálého stavu dosáhnou, růst produktu bude nulový, v případě, že se nacházejí pod stálým stavem, růst bude kladný, a v případě vyšší úrovně důchodu než daného stavu bude růst záporný. Vždy tak platí, že míra konvergence je daná rozdílem výstupu k určitému období a výstupu ve stálém stavu. Model podmíněné konvergence vycházející z Barra opouští předpoklad shodných stálých stavů různých ekonomik. Rozdílné ekonomiky jsou charakterizovány odlišnými stálými stavy, které mohou být způsobeny různou mírou úspor, vládní politikou aj. Dle konceptu podmíněné konvergence lze najít případy, kdy vyspělejší země roste rychleji než méně vyspělá a ekonomiky tak divergují.⁵⁴

Pokud ovšem platí, že se méně vyspělé země obecně přibližují k ekonomické úrovni zemí vyspělých, dochází též obecně i k sbližování jejich cenových hladin. Na tomto základě je možné rozlišit konvergenci nominální a reálnou. Reálnou konvergenci lze měřit především pomocí reálného HDP na hlavu, tedy bez vlivu různých cenových úrovní zemí, a pro snazší mezinárodní srovnání je vhodné používat jeho měření v paritě kupní síly. Rozdíly v ekonomické úrovni dané touto veličinou pak lze snížit pouze díky trvale vyšší ekonomické výkonnosti méně vyspělých zemí. Nominální konvergence zastupuje sbližování cenových hladin. Lze jí dosáhnout nominálním zhodnocením měny méně vyspělé země k více vyspělé (v případě České republiky tedy koruny k euru), vyšší inflací v méně vyspělé ekonomice, případně kombinací obou způsobů.⁵⁵

V souvislosti s reálnou konvergencí vyvstává problém, v jaké měně růst reálného HDP počítat. Míra růstu HDP v domácí a zahraniční měně bude shodná pouze tehdy, pokud je rozdíl mezi domácí a zahraniční inflací kompenzován změnou nominálního měnového kurzu. Neplatí-li tato podmínka a reálný kurz domácí měny zhodnocuje, což

⁵⁴ NEVIMA, Jana, Lukáš MELECKÝ. Analýza beta-konvergence zemí Visegrádské čtyřky prostřednictvím nelineárního regresního modelu. In: *GAČR* [online]. 2009 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.opf.slu.cz/aak/2011/03/nevima.pdf>. Str. 46

⁵⁵ MANDEL, Martin. *Monetární ekonomie v malé otevřené ekonomice*. 2. rozš. vyd. Praha: Management Press, 2008. ISBN 978-80-7261-185-0. Str. 314 – 316.

je dlouhodobě případ i České republiky, je reálný růst měřený v eurech vyšší než růst vyjádřený v korunách.⁵⁶

Nominální konvergence je zohledněna v Maastrichtských konvergenčních kritériích. Ta byla vypracována po podpisu Smlouvy o fungování Evropské unie v roce 1993. Splněním kritérií je podmíněn vstup, respektive postup do 3. fáze Evropské měnové unie. Jedná se o kritérium cenové stabilizace, dle kterého nesmí být míra inflace vyšší o více než 1,5 % než je průměr 3 členských států EU (tedy nejen členských zemí Evropské měnové unie) s nejnižší inflací. Kritérium měnové stabilizace určuje maximální možnou fluktuaci měnového kurzu 2 roky před vstupem do EMU, a to ve výši 2,25 % v obou směrech. Zatřetí, dlouhodobé úrokové sazby nesmí přesáhnout výši 2 % nad průměrem 3 členských států s nejnižší inflací. Čtvrté a páté kritérium se týká stability veřejných rozpočtů a definuje deficit veřejných financí ve výši maximálně 3 % HDP a kritérium fiskální stabilizace, kdy celkové zadlužení nesmí přesáhnout 60 % HDP.⁵⁷

Veličiny reálné konvergence však ve smlouvě o EU obsaženy nejsou, přestože plnění maastrichtských kritérií nezajišťuje samo o sobě dlouhodobý udržitelný ekonomický růst, zvyšování ekonomické výkonnosti, sladění ekonomických cyklů zemí ani přibližování struktury ekonomik zemí.⁵⁸

Další část práce bude zaměřena na vývoj reálné i nominální konvergence, a to na základě vývoje HDP a cenových hladin a kurzu. Nakonec bude přidána část o vývoji HDI, který k posouzení konvergence zkoumaných celků přidá jiný pohled.

3.1 Reálná konvergence

Pro zhodnocení reálné konvergence využijí data o absolutní velikosti a růstu HDP na hlavu v paritě kupní síly (PPP). K srovnání využijí data za země EU 15, tedy za prvních patnáct členů EU, aby byla zaručena kontinuita a neměnnost dat. Pokud by byly zahrnuty i země, které k EU přistoupily v roce 2004 a později, výsledky by byly zkresleny, jelikož většina nově přistoupivších zemí je méně vyspělá než Česká

⁵⁶ MANDEL, Martin. *Monetární ekonomie v malé otevřené ekonomice*. 2. rozš. vyd. Praha: Management Press, 2008. ISBN 978-80-7261-185-0. Str. 316 – 317.

⁵⁷ KUČEROVÁ, Irah. *Hospodářské politiky v kontextu vývoje Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1628-5. Str. 215.

⁵⁸ CIHELKOVÁ, Eva. *Mezinárodní ekonomie II*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2008, 258 s. ISBN 978-80-7400-054-6. Str. 236.

republika a analýza konvergence České republiky jako „chudší“ a méně vyspělé země k vyspělejšímu celku by byla nemožná. Sledovanými roky jsou 2001 až 2012. Byly vybrány tak, aby mohlo dojít k zohlednění vývoje před i po vstupu České republiky do EU. Data za rok 2013 ještě nebyla ke dni napsání této práce k dispozici.

V následující tabulce je zohledněn vývoj HDP na hlavu v PPP v tisících USD. Data za EU 15 byla vypočtena prostým součtem dat za jednotlivé země. V absolutní hodnotě rostlo HDP v obou srovnávaných oblastech kontinuálně po celou dobu, s výjimkou let 2009 a 2010, kdy byl vývoj ovlivněn probíhající ekonomickou krizí. Už v roce 2011 se ale oběma celkům podařilo překonat předkrizové hodnoty.

Tabulka 4 Vývoj HDP per cap. v PPP v ČR a EU 15 v tis. USD v letech 2001 – 2012

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Růst 01-12
EU 15 celkem	426,3	446,3	456,9	480,4	499,9	544,8	577,6	593,2	568,8	584,6	598,9	612,6	43,70%
EU 15 průměr	28,4	29,7	30,5	32	33,3	36,4	38,4	39,5	38,2	39,2	40,7	41,4	
ČR	16,9	17,6	18,8	20	21,2	23,2	25,4	25,9	25,6	25,3	26,2	26,7	58,00%
podíl na EU 15 celkem	3,96%	3,94%	4,11%	4,16%	4,24%	4,26%	4,40%	4,37%	4,50%	4,33%	4,37%	4,36%	10,10%
podíl na průměru	59,5%	59,3%	61,6%	62,5%	63,7%	63,7%	66,1%	65,6%	67,0%	64,5%	64,4%	64,5%	

Zdroj: ⁵⁹, vlastní zpracování

Zajímavější je srovnání podílu hodnoty HDP na hlavu České republiky k HDP na hlavu v zemích EU 15 celkem. Tento podíl s občasnými výkyvy neustále roste. Z méně než 4 % vzrostl na 4,5 % v roce 2009. Zatímco za celou sledovanou dobu (při porovnání let 2001 a 2012) vzrostlo HDP na hlavu v EU 15 o 43,7 %, v České republice vzrostlo o mnohem více, přesněji o 58 %. Podíl HDP České republiky na HDP EU 15 pak stoupl o procent 10. Lze tedy hovořit o rychlejším růstu vyspělosti České republiky v porovnání s EU 15, dohánění její úrovně a konvergenci obou celků. V posledních letech ovšem podíl víceméně fluktuuje kolem hodnoty 4,35 %, což může značit stagnaci sblížování, ať už díky problémům České republiky vyrovnat se s ekonomickou krizí nebo z důvodu nedostatečného využití všech prostředků, které se České republice z EU nabízí.

Při srovnání podílu HDP per capita ČR k aritmetickému průměru HDP per capita zemí EU 15 lze opět vypořadovat pozitivní trend. Z méně než 60 % vzrostl podíl až k téměř

⁵⁹ *The World Bank: DataBank* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/>

70 % ve svém maximu v roce 2009, v krizových letech se ustálil na hodnotě kolem 65 %.

Podobné výsledky přináší i následující tabulka, která srovnává procentní meziroční růst HDP na hlavu v obou celcích v současných cenách USD. Údaje tentokrát nejsou vyjádřeny v paritě kupní síly, protože při srovnávání růstu HDP se zpravidla tento přepočítání nevyužívá. Data za EU 15 byla vypočtena prostým aritmetickým průměrem růstu HDP na hlavu všech daných zemí. Lze vidět, že růst HDP na hlavu v zemích EU 15 s výjimkou poklesu v období krize činí 1 až 3 % ročně. V průměru za sledované období rostl produkt o 0,7 % ročně. V České republice HDP kromě roku 2009, kdy se krize na růstu HDP projevila nejsilněji a ekonomika ČR se propadla ještě o něco více než ekonomiky EU 15, rostla v každém sledovaném roce rychleji. V letech těsně po vstupu do EU dokonce Česká republika rostla až třikrát rychleji než EU 15 a HDP se meziročně zvyšovalo i o téměř 7 %. V průměru růst České republiky činil 2,73 %. Poslední řádek vypočítává rozdíl v růstu obou celků a lze z něj vyčíst, že kromě roku 2009 ČR v každém sledovaném roce rostla více než ekonomiky EU 15, v průměru o 2 % více každý rok, s největším rozdílem v roce 2005, kdy byl rozdíl růstu mezi ČR a EU 15 téměř pětiprocentní.

Tabulka 5 Meziroční růst HDP per capita v ČR a EU 15 v % v letech 2001 - 2012

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Prům. 01-12
EU 15	1,62	1,35	1,1	2,38	1,89	2,78	2,7	-0,63	-4,93	1,11	0,23	-1,26	0,70
ČR	3,46	2,47	3,74	4,65	6,55	6,67	5,07	2,21	-5,08	2,15	2,05	-1,20	2,73
Rozdíl	1,84	1,12	2,64	2,27	4,66	3,89	2,37	2,84	-0,15	1,04	1,82	0,06	2,03

Zdroj: ⁶⁰, vlastní zpracování

Lze tedy konstatovat, že Česká republika roste výrazně rychleji než země EU 15 a reálná konvergence obou celků se kromě roku 2009 projevuje dokonce i v krizových letech.

3.2 Nominální konvergence

K nominální konvergence dochází, jak je uvedeno v úvodu této kapitoly, sblížením cenových hladin a lze jí zhodnotit na základě vývoje měnového kurzu a inflace.

⁶⁰ *The World Bank: DataBank* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/>

Pro analýzu nominální konvergence bude v této části porovnán vývoj koruny k euru, inflace v České republice a zemí EU 15 a celkové cenové hladiny v obou celcích.

V následující tabulce lze vidět vývoj kurzu koruny k euru dle ročních průměrů kurzu. Srovnávány jsou údaje už od roku 2001, přestože euro v hotovostní podobě existuje až od roku 2002.⁶¹ Od počátku sledovaného období až do roku 2008 koruna kontinuálně zhodnocovala od hodnoty 34,07 koruny za euro v roce 2001 na hodnotu pod 25 korun v roce 2008. Po úderu krize kurz sice znehodnotil a od roku 2009 fluktuuje kolem hodnoty 25 až 26 korun za euro, dosahuje ale stabilně lepších než předkrizových hodnot.

Tabulka 6 Vývoj kurzu CZK k EUR v letech 2001 - 2013

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kurz	34,07	30,82	31,84	31,9	29,79	28,34	27,75	24,96	26,45	25,29	24,59	25,14	25,99

Zdroj: ⁶², vlastní zpracování

Během víceméně deseti let tak kurz koruny k euru zhodnotil o přibližně čtvrtinu. Je proto možné hovořit o sblížování kurzových hodnot české koruny a eura.

Pro zhodnocení nominální konvergence je kromě zohlednění vývoje kurzu nutné vzít v úvahu i výši inflace. Inflace udává míru růstu cenové hladiny. Výši inflace je možné analyzovat dle mnoha indikátorů. Pro účely této práce bude pro srovnání výše inflace v České republice a v zemích EU 15 jako celku využít tzv. harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP). HICP je na rozdíl např. od prostého indexu spotřebitelských cen (CPI) nebo deflátoru HDP vhodné využít proto, že je na jeho základě měřena inflace v souvislosti s plněním maastrichtských konvergenčních kritérií.⁶³ Harmonizovaný index spotřebitelských cen je specifický tím, že není založen na fixním spotřebním koši, ale jednotlivé položky se mohou měnit. HICP byl vytvořen pro mezinárodní srovnávání spotřebitelských cen a je, jak už bylo zmíněno, využíván Evropskou centrální bankou ke sledování inflace v Hospodářské a měnové unii a

⁶¹ KUČEROVÁ, Irah. *Hospodářské politiky v kontextu vývoje Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1628-5. Str. 225.

⁶² Kurzy devizového trhu. *Česká národní banka* [online]. © 2003-2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/prumerne_mena.jsp?mena=EUR

⁶³ Kritéria konvergence. *Česká národní banka* [online]. © 2003-2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html

k odhadu sblížení inflace, jak je vyžadováno Článkem 121 Amsterodamské smlouvy.⁶⁴

Z tabulky č. 7 je zřejmé, že inflace v České republice byla po celé sledované období, tedy od roku 2002 do roku 2013 na podobné úrovni jako v zemích EU 15. Konkrétně v šesti sledovaných letech byla inflace v ČR vyšší než v zemích EU 15 a v šesti letech nižší. V průměru byla inflace za posledních 10 let v obou celcích na úrovni lehce přes 2 procenta, přičemž v České republice byla dokonce o jednu desetinu procenta nižší.

Tabulka 7 Roční prům. inflace dle HICP v ČR a EU 15 v % v letech 2002 - 2013

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Průměr 02-13
EU 15	2,6	2,3	1,9	2,2	2,3	2,2	3,5	0,5	1,9	2,9	2,4	1,2	2,2
ČR	1,4	-0,1	2,6	1,6	2,1	3,0	6,3	0,6	1,2	2,1	3,5	1,4	2,1
Rozdíl	-1,2	-2,4	0,7	-0,6	-0,2	0,8	2,8	0,1	-0,7	-0,8	1,1	0,2	-0,1

Zdroj: ⁶⁵, vlastní zpracování

Nelze tedy potvrdit, že by docházelo k nominální konvergenci na základě vyššího růstu inflace v ČR než v EU 15, jelikož je u obou subjektů inflace v průměru téměř totožná.

V případě srovnání cenových hladin jako takových, tedy nejen jejich změny ve formě inflace, dostaneme výsledky rozdílné. Index reprezentující cenovou hladinu v následující tabulce chápeme jako poměr parity kupní síly a měnového kurzu. Cenovou hladinu celého celku EU 15 reprezentuje hodnota sto. Přibližování cenových hladin celku EU a České republiky lze hodnotit jako velmi rychlé. Z hodnot úrovně cenové hladiny v ČR o výši ani ne poloviny hodnoty prvních 15 zemí Evropské unie se přiblížila cenová hladina České republiky na úroveň téměř 70 % úrovně EU 15. Nejvyššího podílu na celku EU 15 dosáhla cenová hladina ČR v letech 2008, 2010 a 2011.

Tabulka 8 Srovnání cenových hadin v EU 15 a ČR v % v letech 2003 - 2012

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU 15	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
ČR	49,3	50,2	54,4	57,7	58,7	69,8	66,1	68,4	68,7	66,2

Zdroj: ⁶⁶, vlastní zpracování

⁶⁴ Míra inflace (HICP). Eurostat [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tec00118

⁶⁵ Eurostat [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

Toto přibližování cenových hladin o přibližně 20 procentních bodů za sledované období bylo jedním z nejrychlejších ze všech členských zemí EU. I přes velmi výrazné tempo růstu ovšem zůstává cenová hladina České republiky ve srovnání s dalšími členskými zeměmi EU nízká.⁶⁷

Vzhledem k tomu, že měnový kurz koruny k euru za poslední desetiletí kontinuálně posiloval a cenové hladiny České republiky a zemí EU 15 se prokazatelně sblížovaly, lze konstatovat, že dochází k nominální konvergenci obou celků.

3.3 Vývoj indexu lidského rozvoje

Index lidského rozvoje (Human Development Index, HDI) byl vytvořen jako alternativa k tradičním ukazatelům vyspělosti z důvodu potřeby rozsáhlejšího hodnocení vyspělosti zemí. Tradičně využívaný indikátor vyspělosti – hrubý domácí produkt a jeho varianty – nebere v potaz kritéria sociální a humanitní. Výsledky vyspělosti měřené pouze dle HDP mohou být zkreslené typicky u zemí, které jsou velmi bohaté na suroviny, jejichž příjmy se však do životní úrovně obyvatelstva promítají jen částečně. To je v dnešní době případem mj. některých ropných ekonomik. Část odborné veřejnosti se proto už delší dobu snažila vytvořit komplexnější hodnocení vyspělosti zemí. Mezi takové pokusy patří např. index úrovně života Drewnowského a Scotta z roku 1966, McGranahanův rozvojový index (1972) nebo Morrisův index fyzické kvality života (tzv. PQLI, 1979). Tyto pokusy nahradit srovnání dle pouhého HDP, které předcházely vzniku HDI, ovšem vykazaly statisticky významnou korelaci indexů s HDP per capita, a tedy neúspěch vykázat rozdílné výsledky od zhodnocení pomocí samotného HDP.⁶⁸

Index lidského rozvoje se stal mezi těmito pokusy výjimkou. Byl poprvé uveden v Reportu lidského rozvoje z roku 1990 vydaného divizí Rozvojového programu OSN.⁶⁹ HDI měří míru vyspělosti země kromě ekonomické výkonnosti i na základě

⁶⁶ Eurostat [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

⁶⁷ Spotřebitelské ceny: inflace meziročně opět níž. *CFO World* [online]. 2011 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://cfoworld.cz/analyzy/spotrebitelske-ceny-inflace-mezirocne-opet-niz-1101>

⁶⁸ MCGILLIVRAY. The human development index: Yet another redundant composite development indicator?. *World Development* [online]. 1991, vol. 19, issue 10, s. 1461-1468 [cit. 2014-03-05]. DOI: 10.1016/0305-750X(91)90088-Y. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/0305750X9190088Y>. Str. 1461.

⁶⁹ SAGAR, Ambuj D a NAJAM. The human development index: a critical review. *Ecological Economics* [online]. 1998, vol. 25, issue 3, s. 249-264 [cit. 2014-03-05]. DOI: 10.1016/S0921-8009(97)00168-7. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0921800997001687>

indikátorů očekávané doby dožití a vzdělanosti populace. HDI se vypočítává tak, že se dle výsledků jednotlivých zemí stanoví nejvyšší a nejnižší naměřená hodnota v každé kategorii a tyto maximální a minimální hodnoty poté slouží jako krajní hodnoty 1 a 0. Výsledky ostatních zemí se posuzují v závislosti na tomto rámci. Vzdělanost se měří geometrickým průměrem dvou indikátorů - dle počtu let školní docházky u dospělých ve věku 25 let (tzv. střední délka vzdělávání) a dle očekávaných roků docházky pro děti, které jsou ve věku nástupu do školní docházky (tzv. očekávaná délka vzdělávání). Očekávaná délka života při narození se počítá v závislosti na maximech a minimech vypočítaných během období 1980 a 2012, přičemž za minimum slouží hodnota 20 let a za maximum 83,57 let. Od roku 2010 se pro výpočet ekonomické výkonnosti místo HDP na obyvatele v paritě kupní síly v USD využívá HND, neboli hrubý národní důchod. HDI využívá logaritmus, kdy s rostoucím HND klesá jeho význam na konečném výsledku HDI. Všechny tři indikátory (vzdělání, doba dožití, důchod) jsou poté agregovány do konečného indexu lidského rozvoje pomocí geometrického průměru.⁷⁰

Česká republika se v žebříčku HDI umisťuje pravidelně velice dobře. Jak lze vidět v tabulce č. 9, dle posledního měření z roku 2012 se ocitla na 28. místě, s indexem hodnotícím úroveň vyspělosti jako „velmi vysokou“, čímž se ČR zařadila mezi nejvyspělejší země. Mezi roky 2000 a 2012 rostl HDI ČR v porovnání se zeměmi EU 15 nejrychlejší tempem s výjimkou Řecka. HDI se zvýšil dokonce i více než v případě Portugalska, jehož HDI je trvale nižší než to české, a je tedy považováno za méně rozvinutou zemi, než je Česká republika.

Zajímavým je ukazatel HDI bez započtení vlivu důchodu, dle kterého se Česká republika umisťuje ještě lépe než v žebříčku standardního HDI, konkrétně na 20. pozici. Ve srovnání se zeměmi EU 15 se dle HDI bez vlivu HND lépe než ČR umístilo pouze 8 zemí a celkově ČR vykázala dokonce o kousek lepší výsledek než je průměr EU 15. Nejvýznamnějším faktorem dobrých výsledků v žebříčku je především úroveň vzdělávání. Zatímco očekávaná doba dožití v ČR je ve srovnání se zeměmi EU 15 průměrná až nižší, v oblasti vzdělávání je dosahováno nadprůměrných výsledků. Lze konstatovat, že dle žebříčku HDI je výše důchodu primárním elementem zatím stále nižší vyspělosti České republiky ve srovnání s průměrem zemí EU 15.

⁷⁰ Human Development Index (HDI). *United Nations Development Program* [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi>

Tabulka 9 Vývoj indexu HDI a jeho složek v zemích EU 15 a v ČR

Země	2012 pořadí	2000 HDI	2012 HDI	2000-2012 prům. roční růst	2012 oček. dožití	2010 střed. délka vzd.	2011 oček. délka vzd.	2012 HND	2012 HDI bez HND
Nizozemí	4	0,891	0,921	0,28	80,8	11,6	16,9	37282	0,945
Německo	5	0,87	0,92	0,47	80,6	12,2	16,4	35431	0,948
Irsko	7	0,879	0,916	0,35	80,7	11,6	18,3	28671	0,96
Švédsko	7	0,903	0,916	0,12	81,6	11,7	16	36143	0,94
Dánsko	15	0,869	0,901	0,3	79	11,4	16,8	33518	0,924
Belgie	17	0,884	0,897	0,12	80	10,9	16,4	33429	0,917
Rakousko	18	0,848	0,895	0,46	81	10,8	15,3	36438	0,908
Francie	20	0,853	0,893	0,38	81,7	10,6	16,1	30277	0,919
Finsko	21	0,845	0,892	0,45	80,1	10,3	16,9	32510	0,912
Španělsko	23	0,847	0,885	0,37	81,6	10,4	16,4	25947	0,919
Itálie	25	0,833	0,881	0,46	82	10,1	16,2	26158	0,911
Lucembursko	26	0,861	0,875	0,14	80,1	10,1	13,5	48285	0,858
VB	26	0,841	0,875	0,33	80,3	9,4	16,4	32538	0,886
Řecko	29	0,81	0,86	0,5	80	10,1	16,3	20511	0,899
Portugalsko	43	0,783	0,816	0,35	79,7	7,7	16	19907	0,835
Prům. EU 15	19	0,854	0,890	0,34	80,6	10,6	16,3	31803	0,912
ČR	28	0,824	0,873	0,48	77,8	12,3	15,3	22067	0,913

Zdroj: ⁷¹, vlastní zpracování

Obecně lze konstatovat, že přestože startovací pozice České republiky v rámci žebříčku HDI není díky pozitivnímu vlivu vzdělání tak nízko jako v případě srovnání samotného HDP, dochází k výrazné konvergenci České republiky k zemím EU 15. Zvyšování indexu je rychlejší nejen v porovnání s průměrem EU 15, ale ve srovnání s téměř všemi zeměmi tohoto celku. Je tedy možné říci, že ke konvergenci České republiky k EU dochází i při zahrnutí jiných veličin, než jen těch, které jsou typické pro analýzu reálné a nominální konvergence.

⁷¹ United Nations Development Program: Human Development Reports [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/data>

Závěr

Deset let od největšího rozšíření v historii Evropské unie, jehož byla Česká republika součástí, nastává důvod k bilancování. Česká republika po celou tuto dobu profitovala z přísunu prostředků z fondů Evropské unie, z velké části určených k rozvoji méně vyspělých regionů. Úroveň života v České republice se za tyto poslední roky, zdá se, zvyšuje. Po vstupu České republiky do Evropské unie se Česká republika těšila prosperitě, která však byla brzy narušena úderem ekonomické krize, z které se Česká republika, přestože tu měla krize mírnější průběh než v mnoha jiných zemích, vzpamatovává dodnes.

Zjistit, jaké prostředky jsou z fondů Evropské unie k dispozici a v jaké výši je Česká republika čerpá, bylo cílem této práce. Navazujícím cíle bylo zhodnotit konvergenci úrovně vyspělosti České republiky k zemím celku EU 15.

V první části práce byly popsány politiky Evropské unie a dvě programová období, v rámci kterých jsou tyto politiky pro Českou republiku relevantní, jejich specifika a cíle. Byly charakterizovány základní druhy fondů Evropské unie. První část tak shromáždila nejdůležitější informace o politikách EU a prostředcích dostupných z fondů a vytvořila tak podklad nezbytný pro druhou část práce, popis alokace prostředků a jejich čerpání Českou republikou.

Ve druhé části práce byla nejdříve popsána výše prostředků, která byla Evropskou unií pro Českou republiku alokována. Následně byla zhodnocena míra čerpání přidělených prostředků Českou republikou a některé praktické dopady jejich využití. Druhá část práce tak podala vysvětlení o výši prostředků, kterých se České republice díky vstupu do EU dostalo a o schopnosti České republiky je využít ve svůj prospěch a rozvoj. V prvním programovém období byla Česká republika schopna vyčerpat víceméně všechny přidělené prostředky, pro druhé období to zatím neplatí. Jelikož ale plnění druhého období ještě nebylo ukončeno, situace se stále může změnit.

Třetí část práce popsala základní teorie konvergence a definovala reálnou konvergenci České republiky k zemím EU 15 dle hrubého domácího produktu, nominální dle vývoje kurzu české koruny a úrovně cenových hladin obou celků a konvergenci oproštěnou od vlivu ekonomické výkonnosti dle indexu lidského rozvoje.

Posouzení reálné konvergence přineslo jasné výsledky. Ať už se zaměříme na absolutní nebo relativní výši, ekonomika České republiky měřená dle HDP na hlavu rostla za posledních více než deset let výrazně vyšším tempem než ekonomiky EU 15. Konkrétně, zatímco v zemích EU 15 se HDP na hlavu v PPP zvýšilo mezi roky 2001 a 2012 o 43,7 %, v ČR to bylo o 58 %. Srovnání dle meziročního růstu HDP přineslo obdobné výsledky. Zatímco ekonomiky EU 15 rostly v tomto období průměrnou rychlostí 0,7 % ročně, v případě ČR byl růst o přibližně 2 % ročně rychlejší. Lze tedy konstatovat, že dochází k výrazné reálné konvergenci České republiky k členům EU 15.

Pro zhodnocení nominální konvergence byl nejprve analyzován vývoj kurzu koruny k euru, který vykázal zhodnocující trend. Kurz zhodnotil ve sledovaných letech přibližně o čtvrtinu. Výsledky o vývoji inflace dle indexu HICP nepřinesly jednoznačné výsledky. O nominální konvergenci lze hovořit, pokud dochází k vyšší inflaci u méně vyspělého celku než u více vyspělého. Dle dat z Eurostatu byla ovšem inflace v České republice i v zemích EU 15 téměř stejná, na úrovni přibližně 2 %, přičemž v České republice byla dokonce o jednu desetinu procenta nižší.

Srovnání cenových hladin v obou celcích ovšem přineslo jednoznačné potvrzení nominální konvergence celků. Cenová hladina v České republice vzrostla z přibližně jedné poloviny úrovně cenové hladiny průměru EU 15 na téměř 70 %. Jelikož dle literatury hovoříme o nominální konvergenci, pokud dochází k zhodnocení měny méně vyspělého subjektu a/nebo rychlejším růstu cenové hladiny téhož, lze potvrdit nominální konvergenci České republiky k zemím EU 15.

Konvergence byla nakonec srovnána i dle indexu lidského rozvoje, který k hodnocení ekonomické vyspělosti přidává další kritéria. Výsledky byly jednoznačné při zhodnocení indexu ekonomickou výkonnost zahrnujícího i od ní abstrahujícího. V obou případech dosahovala Česká republika rychleji rostoucích výsledků než je průměr zemí EU 15, dokonce více než u zemí, jejichž HDI je nižší a jsou tedy považovány za méně vyspělé než ČR.

Deset let po vstupu České republiky do EU lze tedy konstatovat, že přestože Česká republika není schopna plně dosáhnout na všechny prostředky, které jsou jí z Evropské unie k dispozici, úroveň její vyspělosti vzhledem ke starým členům Evropské unie neustále roste. Ať už v období prosperity nebo krize, Česká republika konverguje k vyspělým zemím Evropské unie.

Summary

The aim of this thesis was to find out what financial resources are available to the Czech Republic from the European Union and the subsequent aim was to evaluate convergence of the development levels of the Czech Republic and the EU 15 countries. The first part described relevant policies and funds of the EU and provided necessary background for the following part of the thesis. The second part focused on an analysis of the amount of financial resources that is allocated to the Czech Republic and the ability of the Czech Republic to use them. The third part of this thesis used information from the previous chapters to assess the extent of the convergence between the Czech Republic and the EU 15 countries. Three main factors were used to do so, specifically real convergence, nominal convergence and the Human Development Index. Real convergence was assessed based on gross domestic product per capita data and it brought clear findings. GDP per capita in both absolute and relative terms shows faster growth in the Czech Republic than the EU 15 average and it can therefore be stated that the levels come together, i.e. there is real convergence between the two. Nominal convergence was evaluated using exchange rate between the Czech crown and the euro, price level indices and inflation rate. Within the observed timeline the Czech crown appreciated to euro by about one quarter and the overall price level in the Czech Republic increased from about one half of the level in the EU 15 to close to 70 %. It can therefore be claimed that it comes to nominal convergence between the two observed units. To assess convergence based on criteria different from those typically used to evaluate convergence, the Human development index was analyzed. The results were clear for both product and non-product based index. The Czech Republic demonstrated faster improvement in the index over the observed years than EU 15 average and this was the case even for particular countries that have ranked worse than the Czech Republic from the beginning and are therefore considered to be less developed than the Czech Republic. Ten years after the Czech Republic became a member state of the European Union it can be stated that despite the Czech Republic is not able to use all the resources that are available from the EU, the development level is getting closer to the EU 15 average and there is a clear convergence between the Czech Republic and the EU 15 countries.

Použité zdroje

Knižní zdroje

1. CIHELKOVÁ, Eva. *Mezinárodní ekonomie II*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2008, 258 s. ISBN 978-80-7400-054-6.
2. KUČEROVÁ, Irah. *Hospodářské politiky v kontextu vývoje Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1628-5.
3. LACINA, Lubor. *Minimum o regionální a strukturální politice EU*. 1. vyd. Praha: Eurion, 2004, 263 s. ISBN 80-867-3423-4.
4. MANDEL, Martin. *Monetární ekonomie v malé otevřené ekonomice*. 2. rozš. vyd. Praha: Management Press, 2008. ISBN 978-80-7261-185-0.
5. *Průvodce fondy Evropské unie*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006, 237 s.

Elektronické publikace

6. BARRO, Robert J. a Xavier SALA-I-MARTIN. Convergence. *Journal of Political Economy* [online]. 1992, roč. 100, č. 2. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2138606>
7. MCGILLIVRAY. The human development index: Yet another redundant composite development indicator?. *World Development* [online]. 1991, vol. 19, issue 10, s. 1461-1468. DOI: 10.1016/0305-750X(91)90088-Y. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/0305750X9190088Y>
8. Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007 - 2013. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2014. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/1a7af95d-525c-4b88-94a1-bdcf6a3b02d7/MMZ_2013_12.pdf
9. Národní strategický referenční rámec ČR 2007 - 2013. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. 2007. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/c81992d9-a5a7-4382-a859-a7ec13e9d654/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CJ-cervenec>

10. NEVIMA, Jana, Lukáš MELECKÝ. Analýza beta-konvergence zemí Visegrádské čtyřky prostřednictvím nelineárního regresního modelu. In: *GAČR* [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.opf.slu.cz/aak/2011/03/nevima.pdf>
11. SAGAR, Ambuj D a NAJAM. The human development index: a critical review. *Ecological Economics* [online]. 1998, vol. 25, issue 3, s. 249-264. DOI: 10.1016/S0921-8009(97)00168-7. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0921800997001687>
12. SMRČKOVÁ, Gabriela, Ivan VLČEK a František CVENGROŠ. Reálná konvergence - souvislosti a příčiny: Výzkumná studie. In: *Ministerstvo financí ČR* [online]. 2008. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/assets/en/media/Real-convergence-associations-and-causes.pdf>
13. Stav pravidla N+3/N+2. *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/3522fe2a-f1de-4e34-abdd-aa215446616e/stav_n3_n2_2013_12.pdf
14. Strukturální fondy v ČR 2004–2006: Výsledky a vliv na současné programové období 2007 - 2013. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/55/16775-buletin.pdf>

Legislativní dokumenty

15. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1081/2006. In: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0012:0018:CS:P> *DF*. Úřední věstník Evropské unie, 2006.
16. Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství: Revidovaný překlad právního předpisu Evropských společenství. In: http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva_o_es.pdf. 1957.
17. Usnesení vlády České republiky ze dne 28. listopadu 2012 č. 867

Internetové zdroje a databáze

18. Available budget 2007-2013. *Evropská komise* [online]. 2014 [cit. 2014-03-06]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/funding/index_en.cfm

19. Čerpání z fondů EU v období 2004 - 2006 je téměř stoprocentní. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. 2009. Dostupné z:
<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2009/Ministr-Vondruska-Cerpani-z-fondu-EU-v-obdobi-200>
20. European Regional Development Fund. *European Commission* [online]. 2014-02-28. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/regional/index_en.cfm
21. European Social Fund. *European Commission* [online]. 2014-02-21. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/social/index_en.cfm
22. Evropa v míru – počátky spolupráce. *Evropská komise* [online]. 2012. Dostupné z:
http://europa.eu/about-eu/eu-history/1945-1959/index_cs.htm
23. Evropský sociální fond. *Evropská komise* [online]. 2012-04-23. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/social/index_cs.cfm
24. Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD). *Euroskop* [online]. © 2005-2013. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8633/sekce/fondy-pro-zemedelce-a-rybare/>
25. Fond solidarity EU. *Evropská komise* [online]. 2013. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/solidarity/index_cs.cfm
26. Fond soudržnosti. *Evropská komise* [online]. 2012-04-23. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/cohesion/index_cs.cfm
27. Fondy: Evropský fond pro regionální rozvoj. *Evropská komise* [online]. 2012-08-29. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/regional/index_cs.cfm#3
28. Human Development Index (HDI). *United Nations Development Program* [online]. 2014. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi>
29. Informace o Fondu soudržnosti (FS) za programovací období 2004-2006. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. 2009. Dostupné z:
http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/aec1b549-f717-41bf-a0aa-46dac300f626/Informace-o-FS-za-programovaci-obdobi-2004-2006_aec1b549-f717-41bf-a0aa-46dac300f626

30. Kritéria konvergence. *Česká národní banka* [online]. © 2003-2014. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html
31. Kurzy devizového trhu. *Česká národní banka* [online]. © 2003-2014. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/prumern_mena.jsp?mena=EUR
32. Míra inflace (HICP). *Eurostat* [online]. 2014. Dostupné z: <apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tec00118>
33. Operační programy 2007 - 2013. *Evropský sociální fond v ČR* [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/07-13>
34. PROGRAMY 2004 - 2006. *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006>
35. Přehled Fondů EU: Evropský fond pro regionální rozvoj. *Euroskop* [online]. © 2005-13. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9035/sekce/prehled-fondu-eu/>
36. Smlouvy EU. *Evropská komise* [online]. 2012. Dostupné z: http://europa.eu/eu-law/treaties/index_cs.htm
37. Spotřebitelské ceny: inflace meziročně opět níž. *CFO World* [online]. 2011. Dostupné z: <http://cfoworld.cz/analyzy/spotrebitelske-ceny-inflace-mezirocne-opet-niz-1101>
38. The cohesion policy: What budget allocation for 2014-2020?. *WelcomeEurope* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.welcomeeurope.com/fact-of-the-day/cohesion-policy-budget-allocation-2014-2020-161+61.html#afficheTexte>
39. The European Structural Funds: A solidarity policy. *Evropská komise* [online]. 2007. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/atlas/factsheets/pdf/fact_eu25_en.pdf
40. Tři cíle. *Evropská komise* [online]. 2012-04-23. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_cs.cfm#3

41. Týká se to i mého regionu?. *Evropská komise* [online]. 2013-09-02. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/regional_policy/how/coverage/index_cs.cfm#3
42. Výsledky jednání o strategiích a programech politiky soudržnosti pro roky
2007–13. *Evropská komise* [online]. © 2013. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communication/negotiation/country_cz_cs.pdf

Seznam tabulek

Tabulka 1 Roční alokace pro ČR z fondů EU v letech 2004 - 2013 v mil. euro	- 15 -
Tabulka 2 Certifikace v ČR v mil. euro a jako % alokace v období 2004 - 2006	- 17 -
Tabulka 3 Certifikace v mil. CZK a jako % alokace v období 2007 – 2013	- 18 -
Tabulka 4 Vývoj HDP per cap. v PPP v ČR a EU 15 v tis. USD v 2001 – 2012	- 25 -
Tabulka 5 Meziroční růst HDP per cap. v ČR a EU 15 v % v 2001 - 2012	- 26 -
Tabulka 6 Vývoj kurzu CZK k EUR v letech 2001 - 2013	- 27 -
Tabulka 7 Roční prům. inflace dle HICP v ČR a EU 15 v % v letech 2002 - 2013 ..	- 28 -
Tabulka 8 Srovnání cenových hadin v EU 15 a ČR v % v letech 2003 - 2012	- 28 -
Tabulka 9 Vývoj indexu HDI a jeho složek v zemích EU 15 a v ČR	- 31 -